

"Qlobal dünya nizamına təhdidlər"

GLOBAL
BAKİ
FORUMU

16-18 İYUN
2022
BAKİ, AZƏRBAYCAN

NİZAMİ GƏNCƏVİ BEYNƏLXALQ MƏRKƏZİ

IX Qlobal Bakı Forumu işini panel iclaslarla davam etdirib

Azərbaycan paytaxtında keçirilən "Qlobal dünya nizamına təhdidlər" mövzusunda IX Qlobal Bakı Forumu açılış mərasimindən sonra işini panel iclaslarla davam etdirib.

AZƏRTAC xəbər verir ki, forumun birinci panel iclası "Ukrayna müharibəsi, müqavimət, qaçqınlar və yenidənqurma" mövzusunda həsr olunub.

Amerika Xarici Əlaqələr üzrə Milli Komitəsinin prezidenti Susan Elliottun moderatorluğu ilə keçirilən panel iclasında "hansı yanaşma ilə bombaları susdurub sülh üçün yol açmaq olar", "postmüharibə dövründə gələcək Ukraynanın yenidən qurulması necə təmin ediləcək", "müharibəni sülh sazişi ilə başa çatdırarkən necə əmin olmaq olar ki, günahkarlar cinayət məsuliyyətinə cəlb ediləcək", "kiberhücumlar daxil olmaqla, hibrid müharibəni yeni yollarını necə müəyyənləşdirmək mümkündür", "iqtisadi sanksiyaların cəbhə xəttində daha yaxşı təşkilinə ehtiyac varmı" kimi suallara cavablar axtarılb.

İclasla onlayn qoşulan Ukraynanın sabiq Prezidenti Viktor Yuşenko Ukraynada baş verənlərlə bağlı məsələnin bugünkü IX Bakı Qlobal Forumunun gündəliyinə salınmasından məmnunluğunu bildirib. O, Ukrayna, Gürcüstan, Moldova və Azərbaycanın münaqişələrə üzvləşdiyini qeyd edib. Ukraynada baş verənlərin qlobal məsələ olduğunu söyləyən sabiq prezident münaqişənin sülh yolu ilə həllinin vacibliyini vurğulayıb.

Ukraynanın keçmiş Prezidenti Petro Poroshenko panel iclasına onlayn qoşularaq bildirib ki, ölkəsində baş verənlər bütün dünyada vəziyyəti dəyişib. Bu müharibə dünya nizamına çağırış, təhdiddir. Eyni zamanda bu müharibə dünya nizamına xələl gətirir. O qeyd edib ki, dünyanın gələcəyi Ukraynada həll olunur. Əgər hamı həmrəy olsa, birləşsə, bu müharibə dayandırılabilir.

Ukraynanın sabiq birinci xanımı Katerina Yuşenko isə diqqətə çatdırıb ki, dünyanın təhlükəsizliyinə yeni bir baxış olmalıdır. Hazırkı problemlərin nəticələri gələcək nəsillərə də təsir edə bilər. "Biz azad, demokratik ölkədə, öz doğma dilimizdə, milli dəyərlərimizi, keçmişimizi qoruyaraq yaşamaq istəyirik", - deyər Katerina Yuşenko əlavə edib.

Panel iclasında çıxış edən Xorvatiyanın sabiq Prezidenti Kolinda Qrabar-Kitaroviç diqqətə çatdırıb ki, diplomatiya münaqişələrin yeganə həll yolu olmalıdır. Bizim əsas prioritetimiz Ukraynada gedən müharibəni dayandırmaq, onun yayılmasının qarşısını almaq, milli dəyərləri müdafiə etmək, postmünaqişə dövrü və sülhdür. Hazırda sülh üçün əsas yaradılmalıdır.

Avropa Parlamentinin keçmiş üzvü, belçikalı siyasətçi Tom Vandenkendelaer Ukraynada baş verənlərin hibrid müharibənin bariz nümunəsi olduğunu deyib, bunun həlli üçün addımların atılmasının vacibliyini qeyd edib. O, həmçinin Avropa Parlamentinin əvvəldən Ukraynadakı müharibə ilə bağlı aydın mövqeyi nümayiş etdirdiyini söyləyib.

Gürcüstan Baş nazirinin sabiq müavini Eka Tkeşelaşvili Ukraynada baş verənləri sivilizasiyalararası müharibə adlandırır. Bildirib ki, Ukrayna-Rusiya müharibəsinin nəticəsi qarşıdakı onilliklərin necə olacağını, övdlərimizin gələcəyini müəyyənleyəcəkdir.

Latviyanın sabiq Prezidenti Vayra Vike-Freyberqa çıxışında deyib ki, indi seçim etmək zamanıdır. Biz necə bir qlobal sistem istədiyimizlə bağlı qərar verməliyik və tarixin doğru tərəfində olmağı seçməliyik.

Çıxışlardan sonra "Sosial media, siyasət və XXI əsrdə müharibə" mövzusunda müzakirələr keçirilib.

Tədbir çərçivəsində keçirilən ikinci panel iclası "Qlobal təhlükə-

sizliyin inşası və sülh üçün perspektivlər" mövzusunda həsr edilib.

Belçika Krallığının sabiq Baş naziri İv Lötterin moderatorluq etdiyi paneldə BMT-nin 75 illik fəaliyyətində möhürlənmişlərdən sonra qlobal təhlükəsizliyin qurulması ilə bağlı vəziyyətin öhdəsindən gəlməyin mümkünliyi, qanunlara əsaslanmış çoxtərəflilik sisteminin konstruksiyası edilməsi və bütün dünyada insan hüquqlarının təmin olunmasının yolları, kosmosun hərbişdirilməsi risklərinin azaldılması, regional təşkilatların rolu barədə müzakirələr aparılıb.

Dünyada baş verən münaqişə və müharibələrin insanlığa və iqtisadiyyata mənfi təsirlərindən danışan İ.Lötterin beynəlxalq ictimaiyyəti narahat edən global problemlərdən - COVID-19 pandemiyası, qarşılıqlı birtərəflilik məsələlərindən bəhs edib. Bildirib ki, beşrəyyyət bütün səylərini sülh və təhlükəsizliyin təmin olunmasına yönəltməlidir.

Qlobal dünya nizamının qorunmasının vacib məsələlərdən olduğunu qeyd edən Cenevrə Diplomatika və Beynəlxalq Münasibətlər Məktəbinin professoru, "Green Cross International"-in sabiq prezidenti Aleksander Likhotal hazırda dünyanın gərgin dövr yaşadığını diqqətə çatdırıb. Deyib ki, Avropada münaqişələrin və müharibələrin baş verməsi ciddi narahatlıq doğurur. Biz bir sual çox narahat edirik - Üçüncü Dünya müharibəsi, yoxsa yeni dünya nizamı? BMT-nin öz işinin öhdəsindən gələ bilməməsi hər kəsə aydındır. UNESCO da daxil olmaqla, digər beynəlxalq təşkilatlar da passivlik göstərirlər. Bütün investisiyalar, cəhdlər bu problemlərin həllinə yönəldilməlidir.

Tədbirə onlayn qoşulan Çin Xalq Xarici İşlər İnstitutunun prezidenti Vanq Çao beynəlxalq ictimaiyyətin qarşısında böyük məsuliyyətin və ciddi vəzifələrin dayandığını diqqətə çatdırıb.

O vurğulayıb ki, Çin hər bir ölkənin ərazi bütövlüyünə, suverenliyinə hörmət edir və digərlərini də buna çağırır. BMT-nin prinsiplərinə etimadla yanaşılmasının vacibliyini qeyd edən V.Çao ölkələri birtərəfliliyi və "soyuq müharibə"yə qarşı çıxmağa, həmçinin qrup siyasəti ilə barışmaz olmağa çağırır. "Biz həmrəylik göstərməliyik, bir olmalıyıq. Hazırkı gərgin dövrdə çoxtərəfliliyə həddindən çox böyük ehtiyac var", - deyər Vanq Çao qeyd edib.

Saudiyyə Ərəbistanının Kral Faysal Araşdırma və İslami Tədqiqatlar Mərkəzinin İdarə Şurasının sədri Turki Al Faysal bildirib ki, qlobal təhlükəsizlik böyük problem

kimi dünyanı ciddi narahat edir. İşlətlərin vaxtıdır. Artıq Qərb gözüni açıb hər şeyi görür. BMT-nin qətnamələri yerinə yetirilir. Forumla davamətə görə Azərbaycan Prezidentinə təşəkkürünü bildirən Turki Al Faysal qeyd edib ki, BMT-nin qətnamələri vetoya məruz qalmamalıdır.

Panel iclasda iştirak edən Azərbaycan Respublikası Prezidentinin köməkçisi-Prezident Administrasiyasının Xarici siyasət məsələləri şöbəsinin müdiri Hikmət Hacıyev diqqətə çatdırıb ki, Azərbaycan müstəqillik qazandıqdan sonra beynəlxalq təsisatlara, onların fəaliyyətinə çox inanır. Təəssüf ki, bu, belə olmadı.

Azərbaycana hərbi təcavüz edildi və Ermənistan tərəfindən işğal nəticəsində ölkəmiz öz torpaqlarını itirdi. ATƏT-in, BMT-nin üzvü olduğu halda Azərbaycan işğala məruz qaldı. Heç bir təşkilat və qurum Ermənistanı təcavüzkar adlandırmadı. Azərbaycan BMT-nin 4 qətnaməsini öz gücü hesabına yerinə yetirdi.

Hikmət Hacıyev bildirib ki, yalnız üç ölkə - Türkiyə, Pakistan və Saudiyyə Ərəbistanı Krallığı Ermənistanla heç bir əlaqə qurmadı. Prezidentin köməkçisi vurğulayıb ki, çoxtərəflilik yenidən inkişaf etdirilməlidir. BMT-nin Nizamnaməsi yenidən işlənilib hazırlanmalıdır.

H.Hacıyev Qoşulmama Hərəkatının sədri olan Azərbaycanın COVID-19 pandemiyası ilə mübarizədə əsl nümunə göstərdiyini vurğulayıb.

Bakı Qlobal Forumunun açıq dialoq, fikir mübadiləsi üçün imkanlar yaradan platforma olduğunu bildiren Gürcüstanın sabiq Prezidenti Georgi Marqvelaşvili forumda müzakirə edilən məsələlərin önəmini diqqətə çatdırıb.

Bildirib ki, Azərbaycan Prezidenti İlham Əliyev regionda sülhün və təhlükəsizliyin təmin olunması üçün ciddi səylər göstərir və biz hamımız bu istiqamətdə həmrəylik göstərməliyik.

Texnologiyaların inkişafından danışan İsrailin sabiq xarici işlər naziri Tzipi Livni insan hüquqlarının qorunması və mənafeyinə müdafiəsi istiqamətində mövcud problemlərdən bəhs edib. Onun sözlərinə görə, qlobal problemləri həll etmək üçün gözləmək, ümid etmək yox, əməli işlər görmək lazımdır.

◆ ◆ ◆

IX Qlobal Bakı Forumunun ilk gününün sonuncu - üçüncü panel iclası "Enerji təhlükəsizliyinə cari təhlükələr: onların xarakteri, miqyası və aradan qaldırılmasının səmərəli yolları" mövzusunda olub. İclasda "Yaxın müddətdə Rusiyanın neft və qazının alışı azaltmaq barədə planları nə dərəcədə həqiqətə uyğundur", "ABŞ, Avropa və inkişaf etmiş digər ölkələrdə enerji ilə bağlı hazırkı vəziyyətə qiymət və digər təsirlərin diqqət mərkəzinə olduğu bir vaxtda yeni bazarlarda və digər inkişaf etməkdə olan ölkələrdə onun təsirləri nədən ibarətdir", "Neft/təbii qaz istehsal edən ölkələrin atdığı addımlar nədən ibarətdir", "Sırf enerji idxalçısı olan ölkələrin gələcək addımları nə olmalıdır", "Qlobal karbon emissiyalarının azaldılması üçün zəruri olan bərpaolunan enerji, hidrogen və digər texnologiyalara keçidin nə kimi təsirləri var" kimi məsələlər ətrafında müzakirələr aparılıb.

ABŞ-in Azərbaycandakı sabiq səfiri Robert Sekutanın moderatorluğu ilə keçirilən panel iclasına onlayn qoşulan "Google" şirkətinin

vitse-prezidenti Vinton Serf mövcud problemlərin həllində biliklərin mübadiləsinin rolundan danışdı. O, planetin salamat qalması üçün optimal modellərə söykənilməsinin, tələtlərin yumşaldılması istiqamətində addımlar atılmasının vacibliyini qeyd edib. V.Serf istixana qazlarının emissiyalarının, atmosfərə atılan tullantıların azaldılmasına nail olmaqda və enerji tələbatının qarşılanmasında bərpaolunan enerji mənbələrinin rolunu xüsusi vurğulayıb.

Bolqarıstanın sabiq Prezidenti Rosen Plevneliyev Rusiyanın Bolqarıstana təbii qaz ixracını dayandırması nəticəsində çətin vəziyyətə yarandığını bildirib. O, belə şərətdə Azərbaycan hökumətinin enerji resursları ilə yardım etdiyini qeyd edərək deyib: "Sadiq tərəfdaşımız olan Azərbaycana minnətdarlığımı bildirirəm. Azərbaycanın təbii qaz idxalını artırmayacağına inanırıq".

Quldarlığın Mənasir Formaları arasında qaldırılması üzrə Qlobal Fondun Şura sədri, "ExxonMobil" şirkətinin prezidenti Cin Baderşnayer "yaşıl enerji"yə keçidə nail olmaqla geotermal, biokütlə, Günəş, külək enerjisindən istifadə etməklə iqlim dəyişmələrinə təsir göstərməyin mümkünliyünü diqqətə çatdırıb. Deyib ki, dünya üzrə landşaft dəyişmələri çox sürətlə baş verir. Çox az sayda istehsalçı ölkə var ki, onlar nəzarəti saxlaya bilərlər. Bərpaolunan enerji mənbələrindən istifadə hər ölkədə mümkündür. "Yaşıl enerji"dən istifadə karbon emissiyalarının azaldılmasına töhfə verə bilər. Alternativ enerji mənbələrinin geniş tətbiqi, həmçinin enerji sektorunu dəyişdirəcək, enerji təhlükəsizliyini və enerji sisteminin dayanıqlılığını artıracaq.

Çex Respublikasının sabiq Prezidenti Vatslav Klaus enerji təhlükəsizliyi sahəsində baş verən təhlükələrin təəcüblü olmadığını deyib. Onun sözlərinə görə, enerji qiymətlərinin artımı Rusiya-Ukrayna münaqişəsindən əvvəl baş verib.

Maltanın sabiq Baş naziri Cozef Muskat Avropanın "yaşıl enerji"yə keçməyə çalışdığını deyib. Hazırda elektrik, hibrid avtomobillərin gündəlikdə olduğunu bildiren C.Muskat hidrogen mühərriqli avtomobillərə üstünlük verilməsinin tərəfdarı olduğunu qeyd edib.

Energetika nazirinin müavini Elnur Soltanov çıxışında vurğulayıb ki, ötən il Azərbaycanda 44 milyard kubmetr qaz hasil edilib. Bu il həmin rəqəmin 45 milyard kubmetrə çatdırılması planlaşdırılır. Ötən 5 ay ərzində 9,4 milyard kubmetr "mavi yanacaq" ixrac edilib. Təbii qaz ixracının artırılması üçün Azərbaycanda kifayət qədər potensial var.

Onun sözlərinə görə, Azərbaycan çox ciddi elektrik enerjisi ixracatçısıdır. Belə ki, ötən il müqayisədə elektrik enerjisinin ixracı 45 faiz artıb.

Gələcəkdə Azərbaycanın Zəngəzur dəhlizi vasitəsilə Avropaya elektrik enerjisi ixracını həyata keçirə biləcəyini deyən nazir müavini Ermənistanın üzərinə düşən öhdəlikləri yerinə yetirməli olduğunu diqqətə çatdırıb.

Rumıniyanın Baş nazirinin sabiq müavini Ana Bırçall Rusiya-Ukrayna müharibəsinin enerji bazarının vacibliyini ön plana çıxardığını, enerji təchizatının idxaldan asılılığının mənfi təsirlərə müqabilət edildiyini bildirib. A.Bırçall

diqqətə çatdırıb ki, enerji təhlükəsizliyinin dayanıqlılığı üçün enerji miqdarı təmin edilməli və hər bir ölkə öz balansını müəyyənləşdirməlidir. Enerji təhlükəsizliyinin dayanıqlılığının təmin edilməsi enerji asılılığından müstəqilliyə doğru atılan addımlardır.

Rumıniya ilə Azərbaycan arasında münasibətləri yüksək qiymətləndirən Ana Bırçall ölkəmizi sadiq tərəfdaş adlandırır. "Cənub qaz dəhlizi"nin strateji layihə olduğunu deyən Baş nazirin sabiq müavini Azərbaycana enerji sahəsində əməkdaşlığa görə minnətdarlığını bildirib.

"Regionun enerji təhlükəsizliyini təmin etdiyinə görə Prezident İlham Əliyevə dərin minnətdarlığımı bildirirəm", - deyər A.Bırçall qeyd edib.

"Liberal Internasional"-in prezidenti Hakima El Haite 125 ölkənin Paris Sazişinə qoşulduğunu, lakin hələ də ciddi irəliləyişlərin olmadığını deyib. "Paris Sazişi yeniliklər gətirir, vətəndaş cəmiyyətləri prosessə qoşulsalar da, istehsalçılar həvəsləndirilsə də tullantılar artmaqdadır. Çünki yanacaq istehsalına subsidiyalar qoymaqla onun artımına nail olduq. Baxmayaraq ki, texnologiyalar inkişaf etdi, bərpaolunan enerji texnologiyaları geniş vüsət aldı, hidrogen əsaslı texnologiyalar yayılmağa başladı - belə əsaslı dəyişikliklər olan bir vaxtda biz bu fürsətləri qaçırdıq. Hazırda Avropa İttifaqı bərpaolunan enerji mənbələrinə üzərində çalışır. İnənəm ki, "yaşıl enerji"yə tam keçidə nail olacağıq", - deyər o diqqətə çatdırıb.

Panel iclası müzakirələrlə davam edib.

Qeyd edək ki, "Qlobal dünya nizamına təhdidlər" mövzusunda keçirilən Qlobal Bakı Forumunda 50-dən çox ölkənin, həmçinin nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların nümayəndələri iştirak edirlər. Forumda qlobal dünya nizamını təhdid edən problemlər, o cümlədən dünyada təhlükəsizliyin və sülhün təmin olunması perspektivləri, enerji təhlükəsizliyinə yaranan təhdidlərin aradan qaldırılması yolları, həssas bölgələrdə sülh, əməkdaşlıq və inteqrasiya, qloballaşan dünyada artan ədalət-sizliklər, yoxsulluğun qarşısının alınması üçün qida və kənd təsərrüfatı sektorunun transformasiyası kimi mühüm mövzularda səmərəli müzakirələr aparılacaq.

Konfrans öz işini iyunun 18-də başa çatdıracaq.